

SPIS TREŚCI

1. Rola pielęgniarki w społeczeństwie – Izabela Lipiec, Bogusław Pawlaczyk	15
2. Pielęgniarka a chore dziecko – Irena Obuchowska	21
Właściwości psychicznego rozwoju dzieci i młodzieży	21
Dziecko w szpitalu	23
Psychologiczna rola pielęgniarki w stosunku do hospitalizowanego dziecka . .	25
Stosunek pielęgniarki do rodziców przebywających z dzieckiem w szpitalu . .	26
3. Badanie dziecka – Maciej Kaczmarek, Urszula Chrzanowska	27
Badanie podmiotowe (wywiad)	28
Odrębności wywiadu pediatrycznego	29
Zasady badania dziecka	29
Badanie przedmiotowe (fizykalne) – techniki badania	29
Oglądanie (obserwacja) dziecka	30
Badanie dotykiem (palpacja)	37
Opukiwanie	40
Osluchiwanie	42
Pomiary antropometryczne	47
4. Karmienie dzieci w poszczególnych okresach życia – Mieczysława Czerwionka-Szaflarska	49
Żywienie dzieci – wiadomości podstawowe	49
Karmienie naturalne	49
Zalety	49
Pierwsze karmienie	50
Technika	51
Dieta matki karmiącej	52
Porównanie składu pokarmu kobiecego i mleka krowiego	53
Model żywienia niemowląt karmionych naturalnie	55
Przechowywanie pokarmu	57
Przeciwwskazania do karmienia naturalnego	57
Karmienie sztuczne	58

Mleko modyfikowane dla dzieci urodzonych przedwcześnie oraz z niską urodzeniową masą ciała	59
Mleko początkowe	59
Mleko następne	61
Żywienie dzieci w okresie wczesnego dzieciństwa i w wieku przedszkolnym	62
Żywienie dzieci w wieku szkolnym	63

5. Neonatologia – Liliana Żak, Bogumiła Stoińska, Marta Szymankiewicz, Janusz Gadzinowski, Hanna Werc 64

Podstawowe definicje i ocena stanu noworodka – Liliana Żak, Bogumiła Stoińska	64
Postępowanie w sali porodowej	65
Resuscytacja krążeniowo-oddechowa noworodka	66
Stosowanie środków farmakologicznych	68
Noworodek donoszony – Marta Szymankiewicz, Janusz Gadzinowski, Hanna Werc	69
Adaptacja do życia pozamacicznego	69
Urazy okołoporodowe	72
Wybrane zespoły chorobowe	73
Zabiegi pielęgnacyjne	75
Noworodek przedwcześnie urodzony – Bogumiła Stoińska, Hanna Werc	76
Wybrane problemy kliniczne wcześniaków	76
Przetrwali przewód tętniczy	77
Retinopatia wcześniaków	78
Martwicze zapalenie jelit	79
Krwawienia śródczaszkowe	81
Leukomalacja okołokomorowa	82
Zabiegi pielęgnacyjne	82
Profilaktyka okresu noworodkowego	83
Testy metaboliczne	84
Przesiewowe badanie słuchu	85

6. Choroby metaboliczne – Maria Giżewska, Bożena Mroczek, Mieczysław Walczak, Ewa Pronicka, Halina Michalak 86

Fenyloketonuria – Maria Giżewska, Bożena Mroczek, Mieczysław Walczak	86
Osoby chore na fenyloketonurię, urodzone przed wprowadzeniem badań przesiewowych	89
Fenyloketonuria matczyzna	90
Wady metabolizmu – podstawy dla pielęgniarek – Ewa Pronicka, Halina Michalak	92
Dziedziczenie wad metabolizmu	92
Patogeneza wad metabolizmu	94
Objawy wad metabolizmu	94
Podstawowe badania biochemiczne	96
Specjalistyczne testy metaboliczne	96
Postępowanie w wadach metabolizmu	98
Wady metabolizmu węglowodanów	100
Glikogenozy wątrobowe	104
Zaburzenia beta-oksydacji kwasów tłuszczowych	104
Wady metabolizmu aminokwasów	105

Hiperamonemie pierwotne	107
Spichrzeniowe choroby lizosomalne	109
7. Rehabilitacja i fizjoterapia układu oddechowego – Paulina Sobkowiak, Anna Bręborowicz, Aleksandra Szczawińska-Popłonyk, Anna Popiel	113
Ogólne zasady rehabilitacji i fizjoterapii układu oddechowego – <i>Paulina Sobkowiak, Anna Bręborowicz</i>	113
Fizjoterapia w ostrych chorobach układu oddechowego – <i>Aleksandra Szczawińska-Popłonyk, Anna Bręborowicz</i>	116
Anatomia powierzchni płuc	116
Elementy fizjoterapii układu oddechowego	116
Wskazania do fizjoterapii układu oddechowego	119
Przeciwwskazania do prowadzenia fizjoterapii	123
Rehabilitacja oddechowa w przewlekłych chorobach układu oddechowego u dzieci – <i>Anna Popiel</i>	123
Rehabilitacja oddechowa w mukowiscydozie	124
Inne choroby	140
8. Kardiologia dziecięca – Wanda Kawalec, Beata Szczęśniak, Agnieszka Walecka	142
Ocena parametrów życiowych	142
Ocena tętna	142
Ocena oddechu	143
Ocena sinicy	144
Mierzenie ciśnienia tętniczego krwi	144
Badania diagnostyczne nieinwazyjne i inwazyjne	146
Stany zagrożenia życia w kardiologii	150
9. Gastroenterologia – Wojciech Cichy, Maria Kolasińska-Pieprzyk, Bartosz Korczowski	155
Najczęstsze choroby przewodu pokarmowego u dzieci – <i>Wojciech Cichy, Maria Kolasińska-Pieprzyk</i>	155
Wrodzona niedrożność przełyku	156
Oparzenie przełyku	156
Zaburzenia czynnościowe przełyku	157
Choroba refluksowa przełyku	158
Ciała obce w przełyku	159
Żylaki przełyku	159
Ostre zaburzenia żołądkowo-jelitowe	160
Glutenozależna choroba trzewna (celiakia)	161
Nieswoiste choroby zapalne jelit	161
Choroba Leśniowskiego-Crohna	162
Wrzodziejące zapalenie jelita grubego	162
Choroba Hirschsprunga	163
Wybrane standardy i procedury w pielęgniarstwie pediatrycznym na oddziale gastroenterologicznym – <i>Wojciech Cichy, Maria Kolasińska-Pieprzyk</i>	164
Karmienie przez zgłębnik	164
Badania endoskopowe	166
Pielęgniarstwo w gabinecie endoskopowym – <i>Bartosz Korczowski</i>	168

10. Choroby układu krwiotwórczego u dzieci – Dorota Mocarska, Bogusław Pawlaczek, Anna Bittner-Kowalczyk	172
Niedokrwistości	172
Niedokrwistości spowodowane utratą krwi	173
Niedokrwistości spowodowane zaburzeniami wytwarzania erytrocytów i hemoglobiny	174
Niedokrwistości hemolityczne	178
Skazy krwotoczne	178
Skazy krwotoczne płytkowe	179
Skazy krwotoczne osoczone	179
Skazy krwotoczne naczyniowe	181
Referencyjne wartości hematologiczne u dzieci	181
11. Onkologia dziecięca i transplantacja komórek krwiotwórczych u dzieci – Jacek Wachowiak	185
Podstawy epidemiologii chorób nowotworowych u dzieci	185
Objawy podmiotowe i przedmiotowe choroby nowotworowej	186
Podmiotowe i przedmiotowe objawy ogólne nowotworów u dzieci	186
Podmiotowe i przedmiotowe objawy zlokalizowane w obrębie skóry i tkanki podskórnej	187
Podmiotowe i przedmiotowe objawy zlokalizowane w obrębie głowy i szyi	189
Podmiotowe i przedmiotowe objawy zlokalizowane w obrębie klatki piersiowej	190
Podmiotowe i przedmiotowe objawy zlokalizowane w obrębie jamy brzusznej	191
Podmiotowe i przedmiotowe objawy zlokalizowane w obrębie narządów moczowo-płciowych	193
Podmiotowe i przedmiotowe objawy zlokalizowane w obrębie kręgosłupa i kończyn	193
Podstawy współczesnego leczenia onkologicznego u dzieci	194
Transplantacja komórek krwiotwórczych w leczeniu chorób nowotworowych	195
Powikłania leczenia przeciwnowotworowego u dzieci i profilaktyka zakażeń	197
Powikłania infekcyjne	197
Powikłania związane z toksycznością leczenia przeciwnowotworowego	199
Transplantacja komórek krwiotwórczych u dzieci – powikłania i zapobieganie	201
Rola pielęgniarki w leczeniu dzieci z chorobą nowotworową i dzieci poddanych transplantacji komórek krwiotwórczych	202
12. Choroby układu moczowego – Jacek Zachwieja	205
Budowa i funkcja układu moczowego	205
Funkcje nerek	205
Objawy chorób nerek	206
Opieka pielęgniarska nad chorymi z zespołem nerczycowym	208
Leczenie dietetyczne	211
Opieka pielęgniarska w innych wybranych chorobach nerek	212
Moczenie nocne i dzienne	212
Zakażenie układu moczowego	213
Opieka pielęgniarska nad dziećmi ze schyłkową niewydolnością nerek	215

13. Endokrynologia – Andrzej Kędzia, Bogusław Pawlaczyk, Dorota Mocarska, Anna Basa, Andrzej Lewiński, Katarzyna Grzelik, Beata Stasiak	217
Działania pielęgnacyjno-terapeutyczne u dziecka z niskorosłością – Andrzej Kędzia, Bogusław Pawlaczyk	217
Przyczyny niskorosłości	217
Działania pielęgnacyjno-terapeutyczne u dziecka z otyłością – Andrzej Kędzia, Dorota Mocarska	221
Otyłość prosta	221
Otyłość wtórna	222
Pielęgnacja dziecka z cukrzycą typu 1 – Anna Basa, Dorota Mocarska, Bogusław Pawlaczyk	225
Wstęp	225
Insulinoterapia – Anna Basa, Bogusław Pawlaczyk	226
Samokontrola – Anna Basa, Bogusław Pawlaczyk, Dorota Mocarska	230
Zasady żywienia dietetycznego – Dorota Mocarska, Bogusław Pawlaczyk	235
Późne powikłania cukrzycy – działania profilaktyczne – Dorota Mocarska, Bogusław Pawlaczyk	240
Edukacja diabetologiczna – Dorota Mocarska, Bogusław Pawlaczyk	244
Pielęgnowanie chorych z zaburzeniami czynności gruczołu tarczowego i gruczołów przytarczycznych – Andrzej Lewiński, Katarzyna Grzelik, Beata Stasiak	245
Pierwotna nadczynność tarczycy	245
Pierwotna niedoczynność tarczycy	251
Pierwotna nadczynność przytarczyc	253
Niedoczynność przytarczyc	257
14. Układowe choroby tkanki łącznej – Elżbieta Pawlaczyk-Wróblewska, Barbara Glapa	260
Zapalne układowe choroby tkanki łącznej	260
Młodzieńcze idiopatyczne zapalenie stawów	261
Młodzieńczy toczeń rumieniowaty układowy	264
15. Choroby zakaźne – Jacek Wysocki	267
Pielęgniarstwo w chorobach zakaźnych u dzieci	267
Obserwacja dziecka	267
Specyfika działań pielęgniarzkich w wybranych chorobach zakaźnych	269
Szczepienia ochronne	281
Ogólne zasady wykonywania szczepień ochronnych	281
Przeciwwskazania do szczepienia	281
Program szczepień ochronnych	282
Odstępy między szczepieniami	283
Jednoczesne podawanie kilku szczepionek	283
Szczepienie niemowląt przedwczesnie urodzonych	283
Szczepienie dzieci chorujących na choroby o podłożu atopowym	283

16. Neurologia – Sławomir Michalak, Danuta Lenart-Jankowska, Małgorzata Woźniak	285
Opieka pielęgniarska nad chorymi z pourazowymi zespołami neurologicznymi	285
Monitorowanie stanu neurologicznego chorego po urazie czaszkowo-mózgowym	286
Zaburzenia metabolizmu i żywienie chorych po urazie czaszkowo-mózgowym	291
Udział pielęgniarki w procesie rehabilitacji chorego po urazie czaszkowo-mózgowym	294
Reakcje psychologiczne w odpowiedzi na uraz czaszkowo-mózgowy	294
17. Pielęgniarstwo i rehabilitacja w ortopedii dziecięcej – Tadeusz Trzaska, Honorata Walczak	296
Wprowadzenie – Tadeusz Trzaska	296
Choroby narządu ruchu wieku dziecięcego – Tadeusz Trzaska	298
Wady wrodzone	299
Wady nabyte	304
Znaczenie wywiadu – Tadeusz Trzaska, Honorata Walczak	306
Wywiad dotyczący pacjenta	307
Wywiad rodzinny	308
Wywiad społeczny	309
Pielęgnacja dzieci na oddziale ortopedycznym – Honorata Walczak, Tadeusz Trzaska	309
Pielęgnacja w leczeniu zachowawczym (nieoperacyjnym)	310
Pielęgnacja w leczeniu operacyjnym	314
Przygotowanie dziecka do opuszczenia szpitala	316
Leczenie usprawniające – Tadeusz Trzaska	317
Kinezyterapia	317
Fizjoterapia	317
Terapia zajęciowa	320
Zaopatrzenie ortopedyczne	320
18. Podstawy stomatologii dziecięcej – Grażyna Śmiech-Słomkowska	323
Rola narządu żucia w pobieraniu pokarmów, udział w kształtowaniu mowy oraz jego znaczenie estetyczne	323
Praca z pacjentem	324
Specyfika współpracy z pacjentem w gabinecie stomatologicznym – standardy działania	324
Sposoby promocji zdrowia jamy ustnej	325
Higiena jamy ustnej, zasady jej oczyszczania u osób leczonych ortodontycznie i stosujących uzupełnienia protetyczne	325
Znaczenie diety dla zdrowia jamy ustnej	328
Podstawowe informacje o schorzeniach jamy ustnej i o zapobieganiu tym schorzeniom	328
Morfologiczno-czynnościowe cechy narządu żucia w poszczególnych okresach życia	328
Choroby zębów	331
Urazy twardych tkanek zęba w okresie rozwojowym. Zasady postępowania leczniczego	336
Choroby błony śluzowej jamy ustnej i przyzębia. Zasady postępowania leczniczego	336

Najczęstsze zabiegi z zakresu chirurgii stomatologicznej	338
Zasady postępowania protetycznego i elementy implantoprotetyki	339
Wady narządu żucia – zapobieganie i leczenie	340
Laseroterapia w gabinecie stomatologicznym	342
Znieczulenie miejscowe i ogólne w gabinecie stomatologicznym	343
Ochrona przed promieniowaniem rentgenowskim w gabinecie stomatologicznym	345
Zalecane piśmiennictwo	346
Skorowidz	349

Zgodnie z definicją podawaną przez Naczelny Izbę Pielęgniarek i Położnych: „pielęgniarka to osoba, która jest odpowiedzialna za rozpoznawanie stanu jed-
nostki lub grupy oraz za planowanie opieki i jej realizowanie”. Ponadto do
zadań pielęgniarki należy zaspokajanie, w miarę możliwości i w granicach
światowego rozumu, potrzeb biologicznych i psychospołecznych pacjenta, ze
szczególnym uwzględnieniem tych czynności, które zapewniają mu wygodę,
porozumienie, bezpieczeństwa i poszanowanie godności osobistej. Oprócz tego
pielęgniarka zajmuje się wykonywaniem czynności pomocniczych związa-
nych z ustalaniem diagnozy przez lekarza oraz czynności wynikających z ko-
municacji przeprowadzenia ustalonego przez niego planu leczenia. Pielę-
gniarka jest odpowiedzialna wobec ludzi, którzy potrzebują jej opieki, a sprze-
żona jest z praktyką, teorią, wiedzą, a także z kulturą, w której jest czynna.